

Klager

Psykolog

NORSK
PSYKOLOG
FORENING

Oslo, 27.08.2019
FER-sak: 03/19K

FAGETISK KLAGESAK - KONKLUSJON

Klager:

Innklaget psykolog:

Norsk psykologforening (NPF), Fagetisk råd (FER) mottok klagen 13.12.18 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 26.08.19. Vedlagt klagen er kopi av et rettsforlik samt en rekke e-poster mellom klager og innklaget.

BAKGRUNN FOR KLAGEN:

Saken gjelder psykologens utførelse av et foreldreveiledningsoppdrag han påtok seg i april 2017. Veiledningsoppdraget hadde sin bakgrunn i en rettsak om bosted og samvær for felles barn der klager var en av partene (mor). Saken resulterte i et rettsforlik der en bl.a. ble enig om å engasjere en felles foreldeveileder til individuelle samtaler og med sikte på senere fellessamtaler. Tema for samtalene skulle bl.a. være delt bosted for barna.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer.

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Den fagetiske klageprosessen har som sitt viktigste formål å bidra til at den innklagede psykologen kan foreta en fagetisk refleksjon over de punktene som FER påpeker i psykologens arbeid og eventuelt endre sin praksis slik at denne er i overensstemmelse med EPNP. Det er ønskelig at denne prosessen kan vise at klager er respektert.

SAKSGANG:

- 13.12.19 FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem.
- 28.01.19 FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 30.01.19 Psykologen ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesielle punkter i «Ethiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP).

19.03.19 FER purret på redegjørelse
05.04.19 FER mottok redegjørelse fra psykologen.
05.04.19 Redegjørelsen ble sent til klager med anmodning om innen to uker å kommentere redegjørelsen.
10.05.19 FER mottok kommentar fra klager.
15.05.19 Kommentar fra klager ble sendt psykologen med to ukers frist til å komme med sluttkommentarer.
12.06.19 FER mottok sluttkommentar fra psykologen.
12.06.19 Sluttkommentarer ble sendt til klager til orientering.
26.08.19 FER sluttbehandlet saken.

OPPSUMMERING AV TILSENDT DOKUMENTASJON

i) Klagers brev til FER

Den ene av de sakkyndige psykologene i rettssaken ble opprinnelig forspurt om å påta seg oppdraget, men hun hadde ikke anledning og anbefalte i stedet innklagede psykolog. Han og klager hadde sitt første møte ultimo april og det ble til sammen avholdt syv møter med klager før hun valgte å avslutte veiledningsforholdet i januar 2018. Bakgrunnen var at klager opplevde veiledningstimene som svært krevende og belastende. Hun hadde ikke tillit til psykologen, opplevde ham ikke som nøytral og han evnet, ifølge henne, heller ikke å skape den nødvendige alliansen med klager.

Forut for at veiledningsforholdet ble avsluttet, tok klager sin opplevelse av veiledningsforholdet opp med psykologen. Han ga da uttrykk for at hun var i sin fulle rett til å avslutte oppdraget. Da oppdraget ble avsluttet ultimo januar 2018, ga psykologen uttrykk for at han ville formidle dette til psykologen som han opprinnelig fikk forespørselen fra, og begrunnet dette, ifølge klager, med at det var «hun som har fått oppdraget fra retten».

Klager informerte far til barna om at hun hadde avsluttet oppdraget og forslo i stedet at en kunne benytte seg av det offentlige tilbudet via Familievernkontoret.

Etter at oppdraget var avsluttet, fortsatte innklaget psykolog å veilede far. Klager tok dette opp med psykologen, etterlyste en etisk refleksjon rundt denne beslutningen og påpekte samtidig at han ikke kunne dele informasjon om henne med far. Psykologen svarte på dette i en e-post 16.11.18. I e-posten viser han til prinsippet om barnas beste, og sier følgende om kontakten med far: «Så lenge jeg vurderer at veiledningen/rådgivningen han får fra meg har potensiale til å være til nytte for deres felles barn, bygger på forsvarlige fagetiske prinsipper og han finner veiledningen tjenlig, vil det profesjonsetiske kravet være oppfylt. Det samme vil gjelde for den du måtte kontakte for veiledning/rådgivning for dine problemstillinger rundt spørsmål ang. barna eller vedrørende samarbeidet med FAR (FERs anonymisering)»

Om kontakten med far og informasjonsflyt til far uttaler psykologen videre i samme e-post: «FAR holdes informert om dine henvendelser på lik linje med praktiseringen av gjensidig transparens mens dere begge deltok i foreldreveiledningen. Dette skjer fordi jeg ikke var/er din individualterapeut. Når jeg nå kun har FAR som oppdragsgiver er det opp til han å informere deg om hvilke råd han har fått fra meg». Avslutningsvis inviterer psykologen klager til å gjenåpne veiledningsforholdet. Hvis ikke anser han «denne utvekslingen» som «uttømt og avsluttet».

På bakgrunn av psykologens opptreden har klager reist flere problemstillinger som hun mener

dekkes av Etiske retningslinjer for nordiske psykologer (EPNP). Disse er gjengitt nedenfor (FERs formuleringer).

1. Mangel på rolleforståelse og rollesammenblanding under utøvelsen av oppdraget
2. Manglede overholdelse av taushetsplikt
3. Manglende respekt, brudd med prinsippene om frivillighet og selvbestemmelse.
4. Psykologens konkrete formuleringer i situasjoner der uenighet om oppdragsgiver og oppdragets art ble tatt opp.

Når det gjelder pkt. 1, er det klagers oppfatning at psykologen ble engasjert av henne og barnas far i fellesskap og ikke av tingretten. Psykologen kan dermed ikke, etter klagers mening, fortsette sitt arbeid som veileder med henvisning til rettsforliket.

Psykologen har fortsatt å veilede far om «vanskelige samarbeidssituasjoner» og det kan synes som om han mener at det er greit (pga. oppdragets karakter) at det tilflyter far informasjon som psykologen har fått i kontakten med klager («Gjensidig transparens»). Klager mener at dette ikke ivaretar hennes interesser for konfidensialitet og taushetsplikt og opplever dette som respektløst.

Klager presiserer at hun aldri, hverken under veiledningen eller etter at hun avsluttet oppdraget, har fritatt innklagede for taushetsplikt. Det ble tvert imot eksplisitt avtalt hva som skulle formidles til far så lenge veiledningen pågikk og fars synspunkter ble heller ikke formidlet direkte til klager.

Det at psykologen har fortsatt å veilede far, mener klager er problematisk og alvorlig fordi det bryter med grunnleggende prinsipper om selvbestemmelse og frivillighet. Hun opplever det også som respektløst at innklagede psykolog forfejler et barnas beste prinsipp når han aldri har møtt barna og klager opplever at hennes kompetanse og relasjoner til barna blir tilsidesatt. Klager bemerker for øvrig at den veiledningen hun mottok sto i strid med råd hun fikk hos familievernkontoret og annen psykolog.

Da klager tok opp innklagedes forståelse av oppdragsgiver og oppdragets mandat, mener hun at hun ble møtte med påstander om at hun tok feil. Psykologen oppfattet, ifølge klager, retten som sin oppdragsgiver og hennes innspill kun som tilleggsbestillinger. Forsøk på å korrigere denne oppfatningen fra klagers side ble, ifølge henne, møtt med utsagn som: *her er jussen klinkende klar* eller *det overrasker meg at du ikke har undersøkt bedre, du som er advokat*.

ii) Relevante punkter i «Etiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte 28.01.19 og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak med henvisning til følgende punkter i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer.

Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Konfidensialitet og taushetsplikt

Psykologen respekterer individets rett til konfidensialitet gjennom å iaktta taushet om det som han/hun får rede på om klienter og andre under utøvelsen av yrket. Unntak fra taushetsplikten gjøres dersom det foreligger åpenbar fare for klienten eller andre. Psykologen kan også i henhold til loven være forpliktet til å gi fra seg opplysninger, og informerer derfor klienten om de begrensningene i taushetsplikten som følger av loven

Informert samtykke og valgfrihet

Psykologen gjør informert samtykke mulig gjennom å informere klienten om planlagte tiltak, og drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.

Hvis en klient er mindreårig eller underlagt verge/formynder, innhentes informert samtykke under tilbørlig hensyntagen til de berørte personers selvstendighet.

Selvbestemmelse

Psykologen sørger for å ivareta maksimal autonomi og selvbestemmelse for klienten, inkludert retten til å gå inn i og til å avslutte den profesjonelle relasjonen. I arbeid med barn, personer underlagt lovhemlet tvang eller i pressede akutte situasjoner kan, under hensyntagen til gjeldende lovgivning, frivillighetsprinsippet fravikes, men en samarbeidsrelasjon tilstrebes også her.

Under dette punktet ba FER psykologen om å reflektere over klagers opplevelse av at han hadde vist mangel på respekt og tilsidesatt hennes rett til selvbestemmelse, frivillighet og krav til konfidensialitet og taushetsplikt. FER ba også psykologen om å reflektere over klagers opplevelse av hans måte å møte henne på i situasjoner der hun fremsatte kritikk mot hans forståelse og tolkning av oppdraget.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Psykologen arbeider i overensstemmelse med vitenskapelige prinsipper og underbygget erfaring og ivaretar en kontinuerlig profesjonell utvikling. Psykologen skaffer seg kunnskap om den vitenskapelige og yrkesmessige utviklingen innenfor sitt arbeidsområde.

Kompetansebegrensninger

Psykologen praktiserer innenfor de grensene for sin kompetanse som følger av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensning, og søker profesjonell hjelp og støtte i vanskelige situasjoner.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstiller vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Begrensninger i rammebetingelsene

Psykologen er oppmerksom på hvordan samfunnsmessige og arbeidsmessige betingelser kan fremme eller hemme hensiktsmessig bruk av hans/hennes kompetanse og metoder.

FER ba psykologen om å redegjøre for, og reflektere over, de etiske problemstillinger og dilemmaer han hadde sett forut for, under og etter avslutningen av oppdraget. FER ba han også om å redegjøre for om han hadde diskutert disse problemstillingene med andre. Det ble også vist til prinsippene om Ansvar og Integritet

II.3 Ansvar

Psykologen er oppmerksom på det profesjonelle og vitenskapelige ansvaret han/hun har overfor sine klienter og overfor den organisasjon og det samfunn som han/hun lever og arbeider i.

Psykologen unngår å gjøre skade og er ansvarlig for sine handlinger. Han/hun forsikrer seg så langt det er mulig om at hans/hennes tjenester ikke misbrukes.

Unngåelse av misbruk/skade

Psykologen tilstreber å unngå at psykologisk kunnskap eller praksis blir misbrukt, og tar ansvar for at skade som er uunngåelig og som kan forutses blir gjort så liten som mulig. Psykologen deltar ikke i aktivitet som sikrer mot at man med fysiske eller psykiske tvangsmidler (indoktrinering, «hjernevask», tortur) - eller med trussel om slike tvangsmidler:

- *Tvinger noen til å gi opplysninger eller innrømmelser*
- *Presser noen til å avsløre, fornekte eller endre eget eller andres livssyn, politiske, religiøse eller etiske overbevisninger og forsøker aktivt å hindre at psykologisk kunnskap blir anvendt i slike aktiviteter.*

Håndtering av etiske dilemmaer

Psykologen erkjenner at fagetiske dilemmaer forekommer, og at det er psykologens ansvar å klargjøre slike dilemmaer og rådføre seg med kolleger og/eller den nasjonale foreningen og å informere relevante andre om de kravene som de etiske prinsippene stiller.

Kontinuitet i tjenester

Hvis psykologen har påtatt seg det profesjonelle ansvaret for et tiltak og påbegynt dette, treffer han/hun såvidt mulig en tilfredsstillende avtale med klienten om tiltakets avslutning eller viderehenviser til annen kompetent person før ansvaret oppgis.

Psykologen erkjenner det ansvaret han/hun har for relasjonen til en klient etter at det profesjonelle oppdraget formelt er avsluttet.

Utvidet ansvar

Psykologen tar ansvar for den vitenskapelige og profesjonelle virksomheten, inkludert den etiske standarden, til sine ansatte, assistenter, veiledningskandidater og studenter.

En psykolog som lærer bort psykologiske arbeidsmetoder har ansvar for at også metodens styrker og svakheter samt mulige etiske implikasjoner blir viet oppmerksomhet i undervisningen.

II. 4 Integritet

Psykologen søker å fremme integritet innen forskning, undervisning og anvendt psykologi. Dette innebærer at psykologen opptrer ærlig, upartisk og respektfullt overfor relevante involverte parter. Han/hun forsøker å synliggjøre og klargjøre sin egen rolle i de ulike sammenhengene der han/hun arbeider.

Redelighet og tydelighet

Psykologen gir adekvate opplysninger om sine kvalifikasjoner, utdanning, erfaring, kompetanse og faglige tilknytning, og benytter bare de yrkesbetegnelser som utdanning, autorisasjon og stilling gir rett til.

Når psykologen uttaler seg i egenskap av psykolog, tilstrebes saklighet og nøyaktighet. Psykologen informerer om psykologisk yrkesutøvelse på en slik måte at misoppfatningen eller skade for fag eller yrke unngås.

Psykologen informerer på forhånd om de økonomiske vilkårene og vurderer nøye de følger det kan få for den profesjonelle relasjonen dersom han/hun mottar gaver eller andre tjenester fra klienten.

Rollekonflikter og utnyttning

Psykologen tilstreber bevissthet om sine egne behov, holdninger og vurderinger og om sin rolle i relasjonen.

Han/hun misbruker ikke sin makt og stilling gjennom å utnytte klientens avhengighet og tillit. Psykologen unngår utenomprofesjonelle relasjoner til en klient, som kan redusere den profesjonelle distanse og føre til interessekonflikter eller utnyttelse.

Psykologen er oppmerksom på hvordan intimitet og seksualitet direkte og indirekte kan påvirke relasjonen mellom psykolog og klient. Psykologen unngår privatisering og seksualisering av klientrelasjoner. Seksuell omgang mellom psykolog og klient skal ikke forekomme.

Under dette punktet ba FER psykologen om å redegjøre for omstendighetene rundt oppdraget, hans forståelse for hvem som var oppdragsgiver og oppdragets mandat. FER ba også psykologen om å redegjøre for, og reflektere over, situasjonen som oppsto da den ene parten avsluttet oppdraget.

iii) Psykologens redegjørelse.

I sin redegjørelse skriver innklagede psykolog innledningsvis at klagen, slik han forstår den, har som hovedpåstand at videreføring av veiledning av far til felles barn, etter at klager trakk seg fra veiledningen, var fagetisk kritikkverdig. Han gjengir deretter FERs punktvis oppsummering av klagen. Videre skriver psykologen at det er sterkt beklagelig for en psykolog «når et oppdrag ender med at mottaker av de psykologfaglige tjenestene opplever manglende respekt for sin kompetanse, sine rettigheter og sin verdighet». Han erkjenner at dette, i etterpåklokskapens lys, som regel tyder på at ting kunne vært håndtert annerledes, så også i denne saken. Han uttrykker deretter at: «Klagen kan tyde på at begrensninger i konfidensialitet i en foreldreveiledningsprosess, sammenlignet med et terapiforløp, ikke ble tilstrekkelig tydeliggjort for klager». Han forholder seg deretter til de fire punktene i FERs oppsummering.

Psykologen beskriver først funksjon og innhold i saksforberedende møter og konkluderer med at det ikke er uvanlig at psykologer får oppdrag med utgangspunkt i slike møter, vanligvis veiledning til foreldrene for å skjerme barn mot en skadelig voksenkonflikt. Han henviser deretter til avtalen som ble inngått mellom partene der de forpliktet seg til å motta veiledning, først individuelt, men med sikte på felles veiledning. Den overordnede målsettingen var, ifølge avtalen, a) å legge konflikten bak seg, b) omtale hverandre på en vennlig og respektfull måte overfor barna og c) på sikt feire merkedager, slik som f.eks. barnas bursdager, i felleskap. Psykologen beskriver deretter plan for, og gangen i oppdraget, samt noen av de konkrete utfordringer veiledningen innebar.

Klager trakk seg fra veiledningen, og psykologen henviser, i den forbindelse, til at denne muligheten ikke var omtalt eller behandlet i avtalen mellom partene. Ifølge psykologen beklaget far dette, men ønsket å fortsette veiledningen for sin egen del. Psykologen valgte da å fortsette veiledningen med den ene parten, og begrunner dette bl.a. med at klager, på sin side, hadde etablert flere veiledningskontakter utenom kontakten med ham. Hovedbegrunnelsen var imidlertid muligheten for å bidra til en bedre skjerming av barna.

Psykologen konkluderer med at klagers kritikk er vanskelig å forstå og mangler grunnlag. Han mener at opplevelsen av partiskhet skyldes at klager selv ble utfordret på egne standpunkter. Han skriver også at: «*Dersom anførselen om at rolleblanding springer ut av et krav om at veiledningen selektivt skulle støtte opp om klagers konflikt drivende synspunkter, mener jeg klager har misforstått hensikten med veiledning av foreldre som ikke klarer å regulere konflikten seg imellom, selv når det går ut over felles barn*».

Psykologen tar deretter opp klagers påstand om manglende overholdelse av taushetsplikt. Han hevder at siden klager ikke var hans pasient hadde han ikke individuell taushetsplikt overfor henne. Han hadde, slik han ser det, kun taushetsplikt utad, ikke mellom partene. For øvrig mener han at partenes posisjoner var velkjente og at han hverken mottok eller hadde behov for å motta konfidensiell informasjon. Han viser i den forbindelse til at det tidligere hadde

vært flere instanser inne for å veilede partene. På bakgrunn av dette finner han det vanskelig å forstå klagers påstand om brudd på taushetsplikten.

Psykologen uttrykker at det er leit at klager har opplevd ham som respektløs. Han påpeker imidlertid at klager selv hadde gått med på rettsforliket og uttrykker at han har vansker med å forstå at: *[en part som trekker seg fra en rettskraftig avtale har krav på «respekt» i form av vetorett til å oppheve den gjenværende avtaleparts individuelle rettighet i henhold til en avtale som har felles barns beste som formål]*. Psykologen beskriver deretter hvordan han opplevde at klager ikke var villig til å konkretisere delmål for veiledningen. Han viser videre til en e-post fra klager der hun presiserte at hverken fellessamtaler eller samarbeid kan eller skal tvangsfullbyrdes. Selv om det var mulig å forstå psykologens spørsmål og ønske om konkrete planer som press, mener han at han dette vanskelig å forstå. Han presiserer at klager hele tiden har hatt mulighet til å avslutte veiledningen.

Psykologen kjenner seg ikke igjen i de påstandene som klager har gitt eksempler på. Han mener at formuleringene kan gi inntrykk av at de bygger på opptak fra timene og anmoder om at disse fremlegges. Hvis ikke anser han dette kun som uttrykk for misnøye med veiledningen. Klager avviser videre at han har gitt uttrykk for at han har fått oppdraget fra tingretten. Han henviser imidlertid til at avtaler som inngås er juridisk bindende og han mener at slike avtaler ikke er. «privatrettslige, utenomjuridiske oppgjør». Han mener dermed at avtalen fortsatt gjelder for øvrige parter selv om en part har trukket seg for avtalen, og han begrunner igjen forholdet til barna som avgjørende.

iv) Klagers kommentarer på psykologens redegjørelse.

I sine kommentarer til redegjørelsen ber først klager psykologen om å redegjøre for sin tilgang til sakkyndighetsrapporter fra rettssaken. Hun presiserer også at psykologen ikke benekter at hun sa opp veiledningsoppdraget og heller ikke at han har sa at han skulle fratte. På bakgrunn av dette ber klager psykologen om å svare på hvorfor han endret oppfatning og på hvilket tidspunkt han ble informert (fra far) om at klager ønsket fortsatt veiledning på familievernkontoret.

Innledningsvis beskriver klager sin oppfatning av bakgrunn for samlivsbruddet og rettssaken. Hun opplever sitt møte med innklagede som «surrealistisk» og uttrykker at hun opplever det som «ubegripelig» at en veileder som hun viste tillit, etter hennes oppfatning, har involvert seg på en partisk måte som har vært en katastrofe for foreldresamarbeidet. Hun etterlyser også en etisk refleksjon fra innklagede og oppfatter redegjørelsen som et rent forsvarsverk. Hun mener at psykologen forsøker å legge skylden for etiske brudd på henne og generelt at psykologens redegjørelse bekrefter hennes klage.

Etter klagers oppfatning, lider psykologen av alvorlige villfarelser mht. rettsforståelse, og mener at dette sannsynliggjør at han både har veiledet henne og far på galt grunnlag. Hun mener videre at han også ukritisk har tilpasset seg fars virkelighetsforståelse. Hun reagerer også på formuleringer i psykologens redegjørelse som hun oppfatter som devaluerende med negative antakelser og mistillit til henne. Hun opplever videre at psykologen opptrer som en moralsk dommer. Klager går deretter igjennom klagepunktene på nytt. Gjennomgangen er omfattende og inneholder foruten utdyping av klagers synspunkter på de etiske problemstillingene, også juridiske gjennomganger og synspunkter på kvaliteten på, og forsvarlighet av, de vurderinger som psykologen har gjort.

FER vil, i gjengivelsen, kun gi en kort oppsummering av noen av de mest sentrale punktene i klagers kommentarer og argumenter. Alle forhold og detaljer som klager har kommenteret vil ikke ble gjengitt. Foren fullstendig fremstilling henvises det til klagers kommentarer til redegjørelsen.

I forhold til pkt 1. (rolleforståelse og rollesammenblanding) gir klager (som også er advokat) først en juridisk redegjørelse for begrepet rettsforlik. Hovedpunktet er at et forlik er en avtale mellom partene som de har full råderett over, og det er dermed partene som i felleskap har engasjert innklaget psykolog som veileder. Han har ikke hatt status som sakkyndig i saken og hans veiledning er heller ikke avgjørende for at avtalen skal oppfylles. Denne kan like gjerne utøves av andre. Forliket kan tvangsfullbyrdes og dersom parene ønsker å endre på forliket må de gå til endringssøksmål. Slik FER forstår det, mener klager at flere av psykologens standpunkter og handlinger bygger på en misforståelse av hvilken rolle og myndighet han hadde i saken.

Ifølge klager hadde ikke psykologen tilgang til rettsforliket før det var gått et halvt år. Han mottok da forliket fra far uten klagers samtykke og viten. Etter at han fikk kopi av rettsforliket forsøkte psykologen, etter klagers oppfatning å presse henne til ulike ordninger. Dette gjorde han angivelig ut fra en påberopt autoritet i saken. Klager beskriver deretter en del veiledningstema og forslag som hun mener klart brøt med den rollen han hadde. Hun opplevde også at hennes synspunkter ble tolket som motstand og forklart ut fra indre motiver, noe hun opplevde som et følelsesmessig overgrep. Klager reagerte på det hun opplevde som press fra psykologen til å begynne felles veiledningsstamtaler. Hun gjorde han oppmerksom på at dette ikke var datofestet i forliket. Forslaget om fellesveiledning kom også selv om psykologen, til å begynne med, uttrykte forståelse for at dette var vanskelig og signaliserte at det først ville bli aktuelt om et års tid. Klager reagerer også på en del av psykologens formuleringer i redegjørelsen der hendelser (f.eks. overlevering av barna) ble forklart ut fra hennes manglende vilje til å samarbeide. Hun presiserer imidlertid at overleveringen skjedde i tråd med forliket og hun opplevde psykologens beskrivelser som mangel på nøytralitet.

Klager bestrider psykologens beskrivelse av kontakten hun hadde med andre fagpersoner. Det var ikke slik at hun fikk råd fra andre, det var hun som reagerte på innklagede og som i neste omgang kontaktet andre fagpersoner for å få deres vurdering. Disse reagerte på hvordan psykologen tolket sin rolle og hvordan han involverte seg i konflikten. Klager mener at psykologen ikke klarte å skille mellom hvilke forpliktelser et rettsforlik har over partene og den avtalen de har gjort med ham (veiledning). En del av de forslag psykologen kom med, oppfatter klager som at han forsøkte å reforhandle avtalen på vegne av far. Klager forsøkte flere ganger å korrigere hans forståelse av rettsforliket og egen rolle, med uten at hun opplevde å lykkes. I stedet oppleve hun at psykologen anklaget henne for å ha brutt forliket, at hun ikke ville samarbeide osv., noe hun opplevde som maktmisbruk.

Når det gjelder pkt. 2. (Brudd på taushetsplikt), mener klager at innklagede nå argumenterer på en annen måte enn tidligere. Før ble argumentet om gjensidig transparens fremhevet, mens han nå hevder at taushetsplikten når det gjelder behandling av pasienter og foreldreveiledning ikke er den samme. Klager slår fast at det ikke er noen slik forskjell i taushetsplikt, og at psykologen hverken har rett til å innhente taushetsbelagte dokumenter eller videreformidle opplysninger uten hennes samtykke. Heller ikke mellom partene i et rettsforlik. Det var heller ikke slik at det i veiledningssamtalene kun ble gitt opplysninger som var kjent fra før. Etter

hennes oppfatning, har han dermed brutt taushetsplikten både mens veiledningen pågikk og etter at oppdraget ble avsluttet.

Klager kommenterer punktet om manglende respekt og brudd med prinsippene om frivillighet og selvbestemmelse, og mener at innklagede bryter med dette prinsippet ved å nekte å fratse oppdraget. Han fortsatte veiledningen (av far) selv om han ikke lenger hadde hennes tillit, og klager mener at han dermed satte en effektiv stopper for muligheten for felles veiledning. Han burde, slik hun ser det, heller anbefale far å motta felles veiledning på familiekontoret. Klager viser også til at innklagede selv uttrykker at hun ikke fortjener respekt og derved opptrer moralsk fordømmende.

Når det gjelder psykologens konkrete formuleringer i situasjoner der uenighet om oppdragsgiver eller oppdragets art ble tatt opp, viser klager til psykologens egen redegjørelse av sin «rettsforståelse på området» slik han har gitt uttrykk for i redegjørelsen. Hun bemerker at innklagede tilsynelatende kun vil akseptere dokumentasjon dersom det foreligger opptak. Hun presiserer i denne sammenhengen at han ikke har noe større troverdighet enn henne, og viser samtidig til at det er lov å gjøre opptak av samtaler som en tar del i.

v) Sluttkommentarer fra psykologen.

I sine sluttkommentarer skriver innklagede at hans første reaksjon var at han alt har gitt tilbakemelding på de viktigste ankepunktene i sin redegjørelse. Han kunne ikke se at kommentarene inneholdt noen nye momenter, men har likevel valgt å gi noen oppsummeringer for sin egen del.

Slik psykologen forstår det etiske problemet i saken er det «først og fremst et spørsmål om hvorvidt jeg skulle ha avsluttet veiledningsoppdraget overfor far da klager trakk seg fra samarbeidet». Han går deretter over til å presentere sitt syn på fakta i saken og de mest sentrale hendelsene er, etter hans mening: 1) at klager trakk seg fra samarbeidet grunnet misnøye med veileders praksisutøvelse (spesielt fordi hun opplevde veileder som partisk og at han presset henne til samhandling med far). 2) At veileder avsluttet veiledningen påvirket foreldreveiledningen og dermed foreldrene og eldste barn negativt. 3) Far beklaget at klager trakk seg fra veiledningen, men ønsket å fortsette veiledningen for å få hjelp til samarbeidet med klager (dette skjedde etter en vurdering av barnas beste).

Innklagde psykolog opplever ikke at han gjennom sin handlemåte har gjort vold på klagers autonomi og viser til at formålet med veiledningen var å redusere konfliktnivået. Han mener også at dersom han skulle følge mors ønske om å avslutte veiledningsforholdet ville dette ha vært en inngripen i fars autonomi og selvbestemmelsesrett.

Psykologen mener at det foreligger fire ulike handlingsalternativer i denne situasjonen:

1. Veiledningen ble avsluttet (også for far)
2. Fortsettelse av veiledningen av far selv om dette ikke var et fullgodt alternativ
3. Tilbakeføring av veiledningsoppdraget til den sakkyndige.
4. Henvisning til videre veiledning ved familievernkantoret.

Psykologen begrunner sitt valg med hensynet til barna og den nytten de ville ha av at far fikk hjelp til konfliktdempende strategier og reaksjoner i samhandlingen. Han kan fortsatt ikke se at anmodningen til far burde vært avslått og mener at far har en selvstendig rett til å søke hjelp hos andre. På bakgrunn av dette vurderer han å fortsette veiledningen som «forsvarlig».

FERS VURDERING OG KONKLUSJON

Rettsaker om bosted og samvær for barn dreier seg om alvorlige og følsomme temaer, og avgjørelser i disse sakene får noen ganger vidtrekkende konsekvenser for partene. Partene er i konflikt og situasjonen oppleves som belastende. Det kreves derfor særskilt kunnskap og varsomhet fra de fagpersoner som engasjeres i slike saker, uansett hvilken rolle de har.

Utgangspunktet for FERs vurdering i den aktuelle saken er den fremlagte dokumentasjonen fra klager og innklaget.

FER utgangspunkt er at et rettsforlik er en avtale mellom partene i rettsaken, en avtale de har full råderett over. Rettsforliket må ikke forveksles med det *oppdraget* partene gir en bestemt psykolog som veileder innenfor rammen av et forlik. Ifølge FERs vurdering eksisterer det ikke noen «individuell» taushetsplikt som kun gjelder ved en tradisjonell behandlingsrelasjon til forskjell fra annen taushetsplikt. Psykologer har i sitt virke taushetsplikt i alle klientrelasjoner. I noen tilfeller har en opplysningsplikt, f.eks. overfor barnevernet, og som rettsoppnevnt sakkyndig skal en bidra til sakens opplysning overfor retten, men dette er unntak. Taushetsplikten gjelder også i et veiledningsforhold, og dersom opplysninger fra enesamtaler eller dokumenter skal formidles til andre, krever dette samtykke. Dette gjelder også i de tilfeller der veiledningen retter seg mot flere (f.eks. et foreldrepar). Det er kun den delen av veiledningen som forgår med begge parter til stede som er åpen, ikke dokumenter eller opplysninger som er presentert i enesamtaler. Det er FERs vurdering at innklagede psykolog har en feilaktig oppfatning på begge disse punktene, noe som har medført problemer for utøvelsen av det oppdraget han har påtatt seg.

Psykologen synes videre å mene at han pga. statusen til et rettsforlik har mandat til å gjennomføre forliket uavhengig av partenes synspunkter. Han har, pga. denne oppfatningen aktivt utøvd press for å få gjennomført intensjonene i forliket, også etter at oppdraget ble avsluttet av den ene av partene. Dette har han begrunnet med barnas beste. Psykologen har, etter FERs vurdering, på dette punktet vist manglende rolleforståelse, medført at klager har følt seg utsatt for press og skapt betydelig usikkerhet og forvirring. Slik FER vurderer det, har han dermed opptrådt i strid med EPNP.

Videre finner FER det sannsynliggjort at psykologen med dette utgangspunktet ikke har vist tilstrekkelig aktsomhet i sin forvaltning av taushetsplikt og konfidensialitet overfor klager. Hans argumentering for transparens i veiledningsforholdet og barnas beste i denne sammenheng underbygger dette. Psykologen nevner selv innholdet i dokumenter og vurderinger, men uten at han oppgir hvordan han har kommet i besittelse av disse. Klager gjør det klart at hun ikke har gitt ham samtykke. I en e-post av 15.november 2018 skriver innklaget psykolog også at far holdes informert om klagers henvendelser ut fra prinsippet om gjensidig transparens. Heller ikke dette har klager samtykket til. Etter FERs vurdering har innklaget psykolog dermed brutt EPNP på dette punktet.

Når det gjelder klagepunktet om opplevd mangel på respekt og brudd på prinsippene om frivillighet og autonomi, synes dette også å bli preget av psykologens misforståelse mht. egen rolle og styringsmuligheter. Han forveksler oppdraget og rettsforliket og forsøker å presse igjennom der han ser som intensjonen for forliket. Dette på tross av aktive protester fra klagers side. Det er ingen tvil om at klager kan avslutte oppdraget. Det er imidlertid ikke det at psykologen fortsetter kontakten med far som er problemet, men hans forståelse av at dette er en fortsettelse av det samme oppdraget. En eventuell fortsettelse av kontakten med far måtte ha hatt et annet mandat og holdt seg innenfor de begrensninger som ligger i

taushetsplikt/konfidensialitet. Dette betyr at psykologen dermed ikke kunne bruke/formidle opplysninger som han hadde mottatt i kontakten med klager uten hennes samtykke. Dette ville ha blitt en svært vanskelig og uoversiktlig situasjon, og reiser en del etiske problemer i og med at far har et partsforhold til klager. Slik psykologen har forstått og utført oppdraget, er det FERs vurdering at han har brutt EPNP på dette punktet.

Det fjerde klagepunktet omhandler konkrete uttalelser og beskrivelser som psykologen skulle ha kommet med i kontakten med klager. Dette blir stående som påstand mot påstand når det gjelder samtalene mellom klager og psykologen. FER har ingen mulighet for å avgjøre hva som er en korrekt gjengivelse av disse samtalene. De fremlagte e-postene understøtter de misforståelser som er beskrevet ovenfor, men inneholder ikke formuleringer som i seg selv bryter med EPNP.

FER er kritisk til innklaget psykologs tone og formuleringer i redegjørelse og sluttkommentaren. Redegjørelsen fremstår som belærende til tross for at det er klager som er fagperson på dette feltet, og hennes innvendinger blir forklart som uttrykk for at hun ble utfordret på egne «konfliktdrivende» synspunkter. Formuleringen som er gjengitt ovenfor i forbindelse med gjennomgangen av psykologens redegjørelse, er svært ladet og det kan forstås som at en bare kan få respekt dersom ens handlinger og vurderinger er akseptable for psykologen. Slik FER vurderer det, bidrar ikke denne typen formuleringer og synspunkter til å øke klagers opplevelse av å bli respektert, og hvordan dette i så fall skulle kunne dempe konflikten mellom partene. I åpningsbrevet ba FER psykologen om å redegjøre for i hvilken grad han har diskutert sine synspunkter og sitt utgangspunkt med andre, videre om å reflektere over de valg han foretok. Psykologen har ikke svart på hvorvidt han har søkt bistand fra andre. På et generelt grunnlag vil FER anbefale at en søker veiledning i saker der det reises etiske problemstillinger og psykologens misforståelser mht. oppdrag, rolle og rolleforståelse ville da raskt kunne blitt avklart. FER savner generelt en etisk refleksjon hos innklaget psykolog, både i redegjørelsen og sluttkommentaren. Dette forsterkes av at klager i e-post direkte spør om psykologen har vurdert de etiske sidene ved sitt valg (å fortsette veiledningen med far).

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtaket fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Svanhild Mellingen, leder
for leder, Ingvild Aubert, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard